

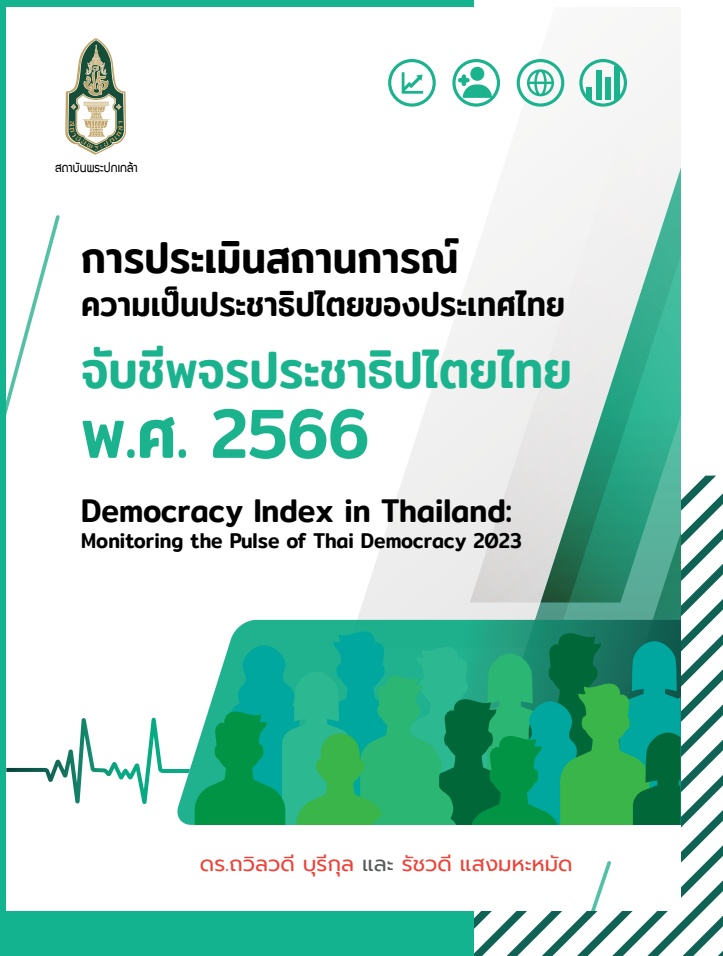
KPI RESEARCH SNAP

+++++ **รายงานวิจัยใน 4 หน้า**

สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา
สถาบันพระปกเกล้า

01 2568

“

ประชาธิปไตยของประเทศ
อยู่ในระดับปานกลาง
และมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมา
ซึ่งปัญหาหลักยังคงอยู่ที่
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ซึ่งอยู่ในระดับต่ำที่สุด

”

การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย :	ชื่อเรื่อง
จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2566 (Democracy Index in Thailand : Monitoring the Pulse of Thai Democracy)	นักวิจัย
ดร.ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชวดี แสงมเหษณ์	จำนวนหน้า
154 หน้า	จัดพิมพ์โดย
สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า	ปีที่พิมพ์
2567	ผู้สรุป
รัชวดี แสงมเหษณ์ นักวิชาการผู้ชำนาญการ สำนักวิจัยและพัฒนา	ผู้ออกแบบ
เกษณี ธนการศักดิ์	

ที่มา และความสำคัญ

สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า ดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทย : จับชีพจรประชาธิปไตยไทย พ.ศ. 2566” เป็นโครงการวิจัยที่เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 และมีการศึกษาทุกปีอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำดัชนี

ชี้วัดประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับบริบททางสังคมและการเมืองการปกครองไทยและใช้ดัชนีดังกล่าวตรวจติดตามสถานการณ์ประชาธิปไตยของประเทศไทย และเพื่อศึกษาแนวโน้มระดับความเป็นประชาธิปไตยในประเทศไทย

วิธีการวิจัย

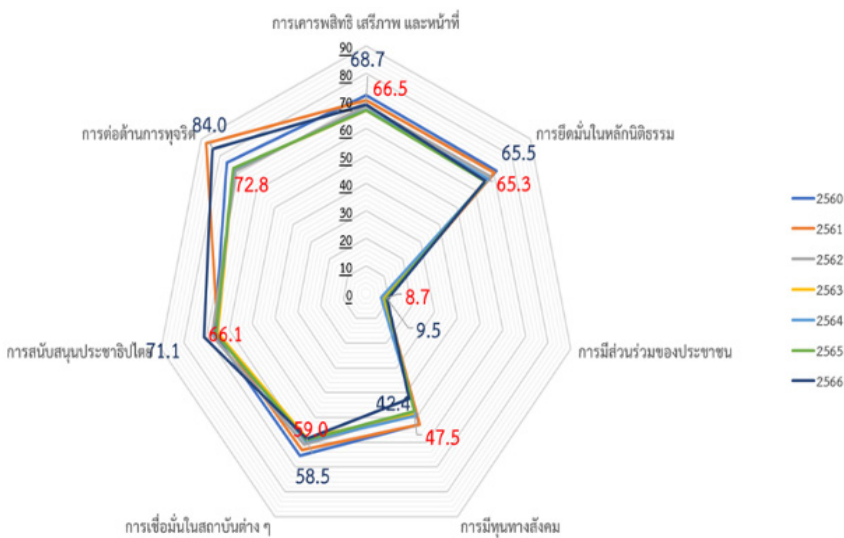
การสำรวจในครั้งนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีอายุ 18 ปีขึ้นไปได้มาจากการสุ่มตามความน่าจะเป็น จำนวน 33,420 ตัวอย่าง เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 6 มิถุนายน - 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาโดยมีการเปรียบเทียบตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 - 2566 เพื่อสะท้อนถึงแนวโน้มของระดับความเป็นประชาธิปไตยในแต่ละมิติ ซึ่งมีทั้งหมด 7 มิติ ภายใต้อองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่ 1) **หลักการประชาธิปไตย** ประกอบด้วย มิติการเคารพสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ และมิติการยึดมั่นในหลักนิติธรรม 2) **กระบวนการประชาธิปไตย** ประกอบด้วย มิติ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และ มิติการมีทุนทางสังคม และ 3) **ผลของประชาธิปไตย** ประกอบด้วย มิติการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ มิติการสนับสนุนประชาธิปไตย และ มิติการต่อต้านการทุจริต

ผลการศึกษา

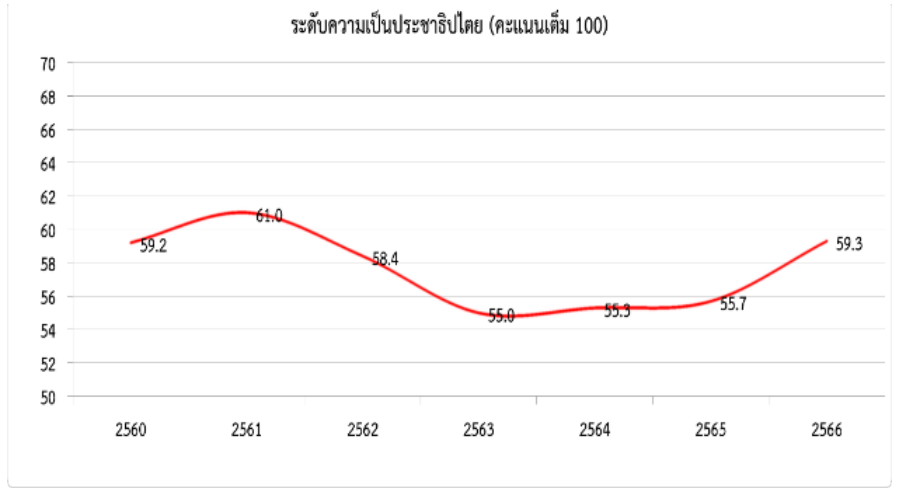
ผลการประเมินตัวชี้วัดความเป็นประชาธิปไตยโดยภาพรวมทั้ง 7 มิติ จากคะแนนเต็ม 100 พบว่าระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยอยู่ในระดับปานกลาง¹ ยกเว้นปี 2561 ที่มีอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนน 61.0 คะแนน และลดลงอย่างต่อเนื่องเป็น 55.0 คะแนน จากนั้นในปี 2563 จึงมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นเป็น 59.3 คะแนนในปี 2566

เมื่อพิจารณาผลการประเมินในปี 2566 ในแต่ละมิติ พบว่า มิติที่ประชาชนประเมินว่ามีคะแนนในระดับสูง คือ การต่อต้านการทุจริต มีคะแนน 84.0 รองลงมาคือ การสนับสนุนประชาธิปไตย มีคะแนน 71.1 การเคารพสิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ มีคะแนน 68.7 การยึดมั่นในหลักนิติธรรม มีคะแนน 65.5 และ ในขณะที่มิติที่มีคะแนนในระดับปานกลาง ได้แก่ การเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ มีคะแนน 58.5 และการมีทุนทางสังคม มีคะแนน 42.4 ส่วนมิติที่มีคะแนนในระดับน้อยมาก คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมี 9.5 คะแนน

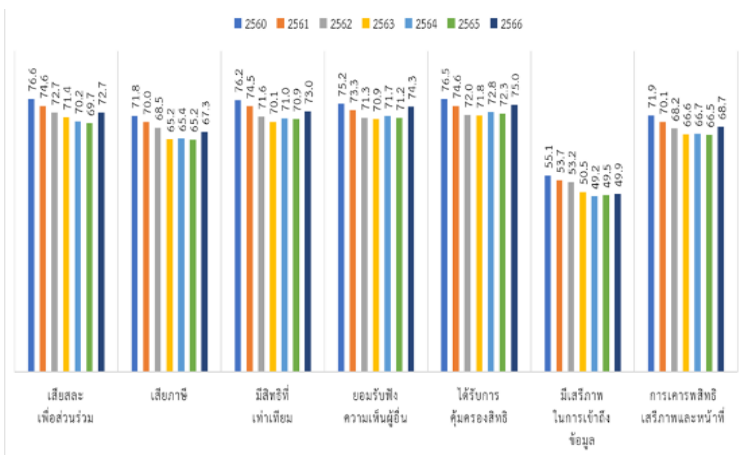

¹ เกณฑ์ระดับความเป็นประชาธิปไตย 100 คะแนน แบ่งเป็นช่วง 1-20 หมายถึง ระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อยมาก, 21-40 หมายถึง ระดับความเป็นประชาธิปไตยน้อย, 41-60 หมายถึง ระดับความเป็นประชาธิปไตยปานกลาง, 61-80 หมายถึง ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง และ 81-100 หมายถึง ระดับความเป็นประชาธิปไตยสูงมาก

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระดับความเป็นประชาธิปไตยตลอด 7 ปีที่ทำการศึกษ จะเห็นได้ว่า ในช่วงปี 2561 คะแนนการประเมินความเป็นประชาธิปไตยมีคะแนนสูงสุด มิติหนึ่งที่ส่งผลต่อการมีคะแนนเพิ่มมากขึ้น คือ มิติการต่อต้านการทุจริตซึ่งมีคะแนนสูงขึ้นจากปี 2560 กว่า 10 คะแนน อย่างไรก็ตาม ในปี 2562 คะแนนการประเมินระดับความเป็นประชาธิปไตยกลับลดลงเหลือ 58.4 คะแนน และยังคงพบว่า คะแนนลดลงอย่างต่อเนื่องในปี 2563 อย่างไรก็ตาม ในช่วง 3 ปี คือ ช่วงปี 2564 - 2566 มีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้นเป็น 59.3 ในปี 2566

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแต่ละมิติ พบว่า ในมิติการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่นั้น ซึ่งมิ ประเด็นย่อย ได้แก่ เสี่ยงละเพื่อส่วนร่วม เสี่ยงภาษี มีสิทธิที่เท่าเทียม ยอมรับฟังความเห็นผู้อื่น ได้รับการคุ้มครองสิทธิ และมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูล ซึ่งทั้ง 4 ประเด็นย่อยนี้มีคะแนนที่เพิ่มขึ้น โดยการมีเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมีคะแนนน้อยที่สุด

สำหรับมิติการยึดมั่นในหลักนิติธรรม พบว่า คะแนนโดยรวมของทุกปีจะอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ ในมิติย่อย พบว่า มิติที่มีคะแนนลดลง ได้แก่ เชื้อมน ต่อระบบกฎหมาย ในขณะที่มิติย่อยอื่น ๆ มีคะแนนเพิ่มมากขึ้นเล็กน้อย

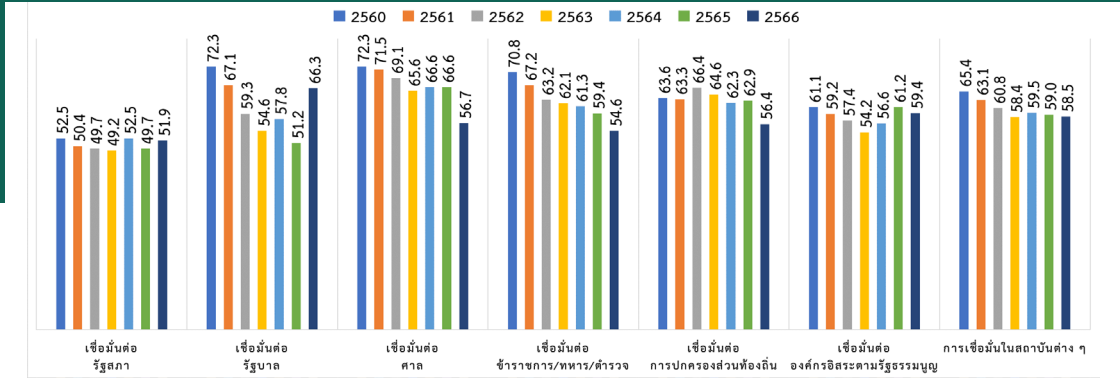
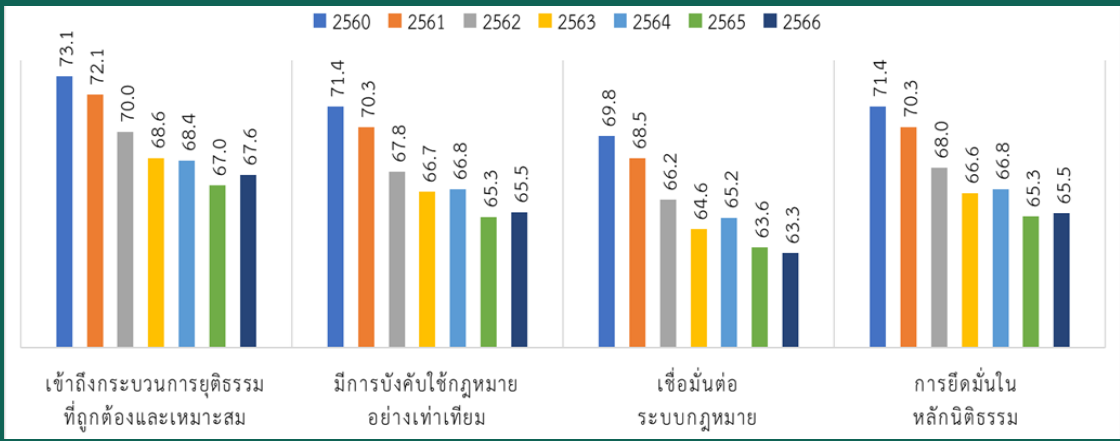
มิติการเชื่อมั่นในสถาบันต่าง ๆ พบว่า ประชาชน

ให้ความเชื่อมั่นรัฐบาลมากที่สุด ในทางกลับกัน สถาบันที่ประชาชนเชื่อมั่นน้อยที่สุด คือ รัฐสภา

ส่วนมิติที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีอยู่ในระดับน้อยมาก คือ 9.5 คะแนน และเมื่อพิจารณาในรายมิติย่อย พบว่า การมีส่วนร่วมที่ทำได้ทั้งหมดไปมีคะแนนที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่อีกแบบที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป มีแนวโน้มที่ลดลง โดยผู้ตอบมักจะไม่เข้าร่วมทางการเมืองที่ทำได้ทั้งหมดมากกว่าแบบที่ไม่ได้ทำกันทั่วไป

ทั้งนี้ จากการศึกษาข้างต้นซึ่งพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด จึงได้วิเคราะห์เพิ่มเติมถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า การรับฟังข่าวสารทางการเมืองเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด ซึ่งเป็นปัจจัยเดิมต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2564 ยกเว้นการรับฟังข่าวสารทางการเมืองที่ในปี 2564 ประชาชนที่ออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้ติดตามข่าวสารสักเท่าใดนัก ในขณะที่ปัจจัยด้านการเคารพสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ ความเชื่อมั่นต่อการทำงานของนายกรัฐมนตรี ความเชื่อมั่นกันและกัน เช่น การเชื่อมั่นในญาติ เพื่อนบ้านและคนที่ติดต่อสื่อสารกัน มีอิทธิพลในทางบวก กล่าวคือ ถ้าประชาชนมีคุณลักษณะเช่นนี้จะส่งผลให้ออกมามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ในส่วนของปัจจัยทางประชากร พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนขนาดสูงมาก และเป็นไปในทิศทางบวก คือ การอาศัยนอกเขตเทศบาลมากกว่ากลุ่มที่อาศัยในเขตเทศบาล และยังคงเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าที่ออกมามีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองมากกว่า รวมถึงยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงด้านปัจจัยทางเพศ ที่เพศชายจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้หญิงทั้ง 3 ปี ที่ทำการศึกษ

- รัฐบาล หรือ หน่วยงานของรัฐควรดำเนินงานภายใต้ หลักธรรมาภิบาลและยกระดับการบริการสาธารณะ ให้มีคุณภาพ และให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ อย่างเท่าเทียม
- รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม การศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาทั้งในระบบและ การศึกษานอกระบบ เพื่อให้ประชาชนมีภูมิคุ้มกัน จากการได้รับข้อมูลข่าวสารที่บิดเบือน อีกทั้งควรส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมือง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตย ของประเทศไทยในมุมมองของประชาชน

- ควรมุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้น โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญของรัฐบาลได้อย่างทั่วถึง และเท่าเทียม
- รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนมีทุนทางสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะทุนมนุษย์ โดยการเสริมสร้างองค์ความรู้ การสร้างจิตสาธารณะ การเสียสละเพื่อส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน และเป็นการ เสริมพลังทางสังคมอีกทางหนึ่งด้วย

การประเมินสถานการณ์ความเป็นประชาธิปไตยของ ประเทศไทย พ.ศ.2566 ซึ่งให้เห็นว่าระดับประชาธิปไตยของ ประเทศอยู่ในระดับปานกลาง และมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้น ในช่วงปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักยังคงอยู่ที่การมี ส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนซึ่งอยู่ในระดับต่ำที่สุด ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตย คือ การเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการ เปิดโอกาสให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญอย่างเท่าเทียม การเสริมสร้างทุนทางสังคม และการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้าง ความตระหนักรู้ด้านสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมือง

QR CODE
คลัง SNAP

QR CODE
อ่านหนังสือออนไลน์

QR CODE
สนใจหนังสือฉบับเต็ม
หรือ ติดต่อ 0-2141-9558